

บทความวิชาการ

ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต : อดีต ปัจจุบัน อนาคต
Chulalongkorn University's General Education Center and Lifelong Learning: Past, Present, Future

วรัตต์ วงศ์สังข์^{1*}

Warat Wongsang^{1*}

บทคัดย่อ

ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยจัดการศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ชีวิตด้านต่าง ๆ แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นนโยบายสำคัญของระบบการศึกษาไทย สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่มุ่งให้ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย รวมถึงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้รอบด้าน พัฒนาทักษะชีวิตและการทำงานที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เป็นพลเมืองที่มีคุณค่า โดยภารกิจหลัก คือ จัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรระยะสั้น (CUVIP) จัดทำโครงการยุทธศาสตร์ศูนย์ฯ ดำเนินการด้านเครือข่ายฯ บริการและพัฒนาอาจารย์ผู้สอนและพัฒนาบุคลากร และพัฒนาระบบคลังความรู้ดิจิทัล Chula Neuron โดยในอนาคตจะมีการจัดทำทำหามากขึ้นทั้งการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ การเพิ่มกลุ่มผู้เรียน การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมถึงการสร้างรายได้ เพื่อพัฒนาให้ศูนย์การศึกษาทั่วไปเป็นองค์กรด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ

คำสำคัญ: ศูนย์การศึกษาทั่วไป, รายวิชาศึกษาทั่วไป, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Article Info: Received 9 February, 2024; Received in revised form 27 August, 2024; Accepted 27 August, 2024

¹ เจ้าหน้าที่บริการการศึกษา ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Officer in General Education Center, Chulalongkorn University
Email: warat.w@chula.ac.th

* Corresponding Author

Abstract

The General Education Center at Chulalongkorn University has played a vital role in promoting learning from the past to the present by offering education both inside and outside the classroom, as well as through various life experiences. The concept of lifelong learning has been incorporated into human resource development and has become a key policy within the Thai education system. This approach aligns with the Sustainable Development Goals (SDGs), which aim to provide quality education and lifelong learning opportunities for all. In higher education across Thailand, including at Chulalongkorn University, general education courses are designed to give students a well-rounded education, develop essential life and work skills needed for the 21st century, and cultivate them as valuable citizens. The center's core missions include offering general education courses, fostering a conducive learning environment, organizing the Chulalongkorn University Values Integration Program (CUVIP), implementing strategic projects, managing networks, providing services, and developing faculty and staff. The center also focuses on advancing the Chula Neuron digital knowledge repository. Moving forward, the center faces increasingly challenging tasks such as developing online courses, expanding the learner base, fostering collaboration with internal and external networks, and generating revenue. These initiatives aim to build the General Education Center into a leading institution in both education and lifelong learning, aligning with Chulalongkorn University's vision and strategies, and addressing the country's needs.

Keywords: General Education Center, General Education, Lifelong Learning

บทนำ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ที่คนในแต่ละช่วงวัยเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทุกเรื่องของชีวิตผ่านระบบการศึกษา การเรียนรู้จากที่บ้าน ที่ทำงาน ชุมชน องค์กร หรือจากประสบการณ์ชีวิตของตนเองและผู้อื่น การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นทั้งนโยบาย (Policy) และวิธีการปฏิบัติ (Approach) ที่นำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและศักยภาพให้เกิดการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2565)

วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา (2565) กล่าวว่า ปัจจุบันแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับการพัฒนาและกล่าวถึงจนเป็นแนวคิดหลักของระบบการศึกษาไทย มีเป้าหมายที่ 4 ของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่ถือหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุม เท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต การขับเคลื่อนงานการศึกษาจึงมุ่งให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากตัวบุคคล เป็นผลจากการได้รับความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในชีวิตอยู่ตลอดเวลา หน่วยงานทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมจึงนำมาใช้เป็นแนวคิดหรือเครื่องมือในการสนับสนุน ประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาคน สังคม และถือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต

การจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยกำหนดให้หลักสูตรในระดับปริญญาตรี ทุกหลักสูตรต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปอย่างน้อย 24 หน่วยกิต สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมให้ความหมาย หมวดวิชาศึกษาทั่วไปว่า “หมวดวิชาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ให้พร้อมสำหรับโลกในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้เป็นบุคคลผู้ใฝ่รู้และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 อย่างครบถ้วน เป็นผู้ตระหนักรู้ถึงการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา เป็นผู้ที่สามารถสร้างโอกาสและคุณค่าให้ตนเอง และสังคม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก เป็นบุคคลที่ดำรงตนเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีจริยธรรม และยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง รู้คุณค่าและรักษาชาติกำเนิด ร่วมมือร่วมพลัง เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2566) มีวิสัยทัศน์และนโยบายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะการทำงานในศตวรรษที่ 21 และการเป็นผู้ประกอบการ รวมถึงการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรมที่มีการบูรณาการข้ามศาสตร์สาขาหรือคณะวิชา มีเป้าหมายในการก้าวสู่มหาวิทยาลัยระดับโลกและขับเคลื่อนผ่านการเพิ่มศักยภาพของนิสิต การยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนางานวิจัย งานนวัตกรรม ตลอดจนงานการสื่อสารและการสร้างประโยชน์

สู่สังคมไทยและโลก รวมทั้งการเป็นผู้นำการสร้างสรรค์องค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน จัดให้วิชาศึกษาทั่วไปเป็นวิชาที่มุ่งสร้างนิสัยให้มีความรู้กว้างในหลายสาขาวิชา มีคุณธรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และรับผิดชอบต่อสังคม รู้ลักษณะของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้าใจปัญหาในสังคม สามารถปรับตัว แก้ปัญหาได้ และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาให้นิสัยเป็นผู้มีความรู้รอบคอบคุณธรรมตามปณิธานของมหาวิทยาลัย (ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566)

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีแนวคิดและเป้าหมายวิชาศึกษาทั่วไปตามความหมายที่สำนักงาน ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมกำหนดไว้ เช่น

มหาวิทยาลัยมหิดล จัดให้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นวิชาที่พัฒนาผู้เรียนให้ “รู้รอบ” มีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก เป็นพลเมืองที่มีคุณค่า โดยวิชาพัฒนาขึ้นโดยเฉพาะและมีการออกแบบผลลัพธ์ การเรียนรู้ (Learning Outcomes) นักศึกษาระดับปริญญาตรีต้องเรียนให้มีจำนวนหน่วยกิตครบตามที่หลักสูตรกำหนด และมีผลลัพธ์การเรียนรู้ครอบคลุมทุกตัวที่มหาวิทยาลัยออกแบบไว้ (ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการชีวิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2565)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กำหนดให้วิชาศึกษาทั่วไปเป็นวิชาที่เน้นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างแรงบันดาลใจใฝ่รู้ ผ่านกิจกรรมและกรณีศึกษา คิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ ภายใต้อันได้ 3 เสาหลัก ได้แก่ ทันโลก ทันสังคม (Global Mindset) ทักษะชีวิต สุนทรียะในหัวใจ สุขภาพกายใจ (Soft Skills) และจิตวิญญาณธรรมศาสตร์ มีประชาธิปไตย เสรีภาพ เป็นธรรม จิตอาสา (Spirit of Thammasat) เป็นพื้นฐานสำคัญ (กองบริหารงานวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2566)

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2563) จัดให้วิชาศึกษาทั่วไปเป็นหมวดวิชาที่เสริมสร้างให้นักศึกษามีความเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ รอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่น สังคม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ ใส่ใจ ต่อการเปลี่ยนแปลง พัฒนาค้นหาตัวเองอย่างต่อเนื่อง ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม พร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและโลก มีความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรม และครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยมโนธรรมและจิตสำนึก

มหาวิทยาลัยขอนแก่นกำหนดให้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปมาจากแนวคิดการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ สมดุล ตามธรรมชาติ (ร่างกายและจิตใจ) มีองค์ความรู้ของศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีดิจิทัล โดยบูรณาการระหว่างเนื้อหาวิชา เพื่อให้ นักศึกษามีความรอบรู้ในเชิงวิชาการ มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งเป็นผู้เรียนรู้ (Learner Person) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) (สถาบันการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ฝ่ายการศึกษาและบริการ ,2567)

จะเห็นได้ว่าแต่ละมหาวิทยาลัยมีแนวคิดและเป้าหมายของวิชาศึกษาทั่วไปที่คล้ายคลึงกัน โดยให้เป็นวิชาที่พัฒนา ผู้เรียนให้เป็นผู้รอบรู้อีกด้วย สร้างแรงบันดาลใจ พัฒนากิจกรรมชีวิตและการทำงานก่อนจบการศึกษา เป็นวิชาที่ช่วยให้มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้อื่น และสังคม รวมทั้งพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีวิชาให้เลือก ตามความสนใจ รวมถึงการบูรณาการเนื้อหาวิชาข้ามศาสตร์สาขา

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นความเป็นมาและศักยภาพของศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ในการเป็นหน่วยงานที่ขับเคลื่อนการเรียนรู้ของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตและประชาชน ทั่วไป ให้มีทักษะในชีวิตและการทำงาน สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่กำลังดำเนินการ ผลงาน จุดเด่น ทิศทาง และนโยบายการดำเนินงานในอนาคตที่ให้เท่าทันต่อสถานการณ์ของสังคมและโลก และเพื่อพัฒนาคน ให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขได้

เนื้อหา

1. ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1 ความเป็นมาของศูนย์การศึกษาทั่วไป

ศูนย์การศึกษาทั่วไป (2566) เดิมเป็นโครงการศึกษาทั่วไปจัดตั้งเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2519 ทำหน้าที่พิจารณา หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งมหาวิทยาลัย มุ่งให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจในสาขาวิชาที่นอกเหนือจาก วิชาชีพของตน เห็นความสัมพันธ์ของศาสตร์ต่างสาขา ปลูกฝังคุณธรรม และนำมาประยุกต์เพื่อเสริมวิชาชีพและดำรงตนใน สังคม ในระยะแรกวิชาศึกษาทั่วไปเป็นสหสาขาวิชา เริ่มเปิดสอนครั้งแรกจากการสอนวิชาแกนที่ผสมผสานความรู้แขนงต่าง ๆ

ในศาสตร์สาขาหลักไปจนถึงวิชาที่ผสมผสานความรู้ระหว่างศาสตร์สาขาหลักเข้าด้วยกันพร้อมกับสอดแทรกเรื่องคุณธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม และกระบวนการคิดวิเคราะห์ในปีการศึกษา 2520

การจัดหลักสูตรในระยะแรกยึดเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัยปี พ.ศ.2517 โดยนิสิตจะสำเร็จการศึกษาได้ต้องเรียน วิชาศึกษาทั่วไปอย่างน้อย 30 หน่วยกิต ประกอบด้วยวิชาในหมวดวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ จนเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2538 ได้ปรับหลักสูตรการศึกษาทั่วไป ดังนี้

1. จำนวนหน่วยกิตวิชาศึกษาทั่วไปเป็นไปตามกำหนดเดิม (30 หน่วยกิตเป็นอย่างน้อย) แบ่งเป็นส่วนที่กำหนด กรอบรายวิชาโดยโครงการการศึกษาทั่วไปอย่างน้อย 18 หน่วยกิต และโดยคณะในส่วนที่เหลือ
2. จัดกลุ่มวิชาเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ สหศาสตร์ และ ภาษาต่างประเทศ
3. นิสิตทุกคนต้องเรียนทุกกลุ่มวิชาไม่มีการยกเว้น
4. นิสิตทุกคนต้องเรียนกลุ่มวิชาละอย่างน้อย 3 หน่วยกิต ยกเว้น หมวดภาษาต่างประเทศ 6 หน่วยกิต
5. เปลี่ยนจากวิชาแกนเป็นวิชาหลากหลายที่คัดมาให้เลือก ยกเว้นหมวดภาษาต่างประเทศยังคงมีวิชาแกนเช่นเดิม 6 หน่วยกิต
6. เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
7. ทุกคณะในมหาวิทยาลัยร่วมรับผิดชอบการสอน การบริการวิชาการศึกษาทั่วไปให้แก่กันและกัน
8. เปิดโอกาสให้นิสิตต่างคณะได้เรียนร่วมกัน
9. ให้นิสิตทุกคนได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานความรู้ทางภาษาไทยและคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดก่อนสำเร็จ การศึกษา
10. โครงการการศึกษาทั่วไปทำหน้าที่ประสานงาน ดูแลการเรียนการสอนวิชาให้ดำเนินไปตามเป้าหมาย คัดวิชา ที่เหมาะสมให้นิสิตเลือกเรียน และทบทวน ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาการสอนทั้งของโครงการและคณะ เป็นระยะ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ต่อมาวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2545 ได้จัดตั้งสำนักงานจัดการศึกษาทั่วไปขึ้นในสำนักงานมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นหน่วยงานส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการด้านการศึกษาทั่วไประหว่างคณะและหน่วยงานวิชาการทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อจาก “สำนักงานจัดการศึกษาทั่วไป” เป็น “ศูนย์การศึกษาทั่วไป” เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2556 มีภารกิจหลัก คือ

1. เสนอแนวนโยบาย และแผนพัฒนาด้านการศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัย
2. สนับสนุนการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาทั่วไป
3. ประสานงานการจัดการศึกษาทั่วไป โดยไม่จัดการเรียนการสอน ยกเว้นรายวิชาสหศาสตร์
4. พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทั่วไปให้มีประสิทธิภาพ
5. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นการต่อเนื่อง โดยมีผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาทั่วไปทำหน้าที่บริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลของรองอธิการบดีที่ได้รับมอบหมาย

1.2 ศูนย์การศึกษาทั่วไปในปัจจุบันและการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป

ปัจจุบัน ศูนย์การศึกษาทั่วไป (ศศท.) เป็นศูนย์ระดับฝ่ายที่ขึ้นตรงต่ออธิการบดี มีหน้าที่ในงานยุทธศาสตร์ และขับเคลื่อนภารกิจด้านการศึกษาทั่วไป ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปและกิจกรรม เสริมหลักสูตรระยะสั้น จัดทำมาตรฐานและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการประกันคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาทั่วไปและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างและพัฒนารายวิชาที่ตอบโจทย์ทักษะในศตวรรษที่ 21 และทักษะ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน พัฒนาระบบคลังความรู้ดิจิทัลและระบบคลังหน่วยกิต วิเคราะห์และวางแผนพัฒนา กิจกรรม เสริมหลักสูตร จัดทำฐานข้อมูลรายวิชาและกิจกรรม การประสานงานเครือข่ายการศึกษาทั่วไป รวมทั้งภารกิจอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย (ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566)

วิสัยทัศน์ : เป็นองค์กรการศึกษาด้านการศึกษาทั่วไปและทักษะชีวิตชั้นนำในระดับชาติที่ตอบโจทย์ความต้องการ ของประเทศ

พันธกิจ :

1. สร้างระบบการสอน คัดกรอง และส่งเสริมโรงเรียนสำหรับประชาชนหารายได้ให้มหาวิทยาลัย
2. จัดการเรียนการสอน สร้างรายวิชา ควบคุมคุณภาพ สนับสนุนกิจกรรม

การจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปกำหนดให้นิสิตทุกคนต้องเรียนอย่างน้อย 30 หน่วยกิตจึงจะถือว่าเรียนครบหลักสูตรปริญญาตรีตามโครงสร้างที่กำหนด แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. รายวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 12 หน่วยกิต แบ่งเป็น 4 หมวด ได้แก่ หมวดมนุษยศาสตร์, หมวดวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์, หมวดสังคมศาสตร์ และหมวดสหศาสตร์ (หมวดละ 3 หน่วยกิต)

2. รายวิชาภาษาต่างประเทศ สอนโดยสถาบันภาษา จำนวน 12 หน่วยกิต

3. รายวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มพิเศษ จำนวน 6 หน่วยกิต

แต่แต่ละหมวดของวิชาศึกษาทั่วไปมีจุดมุ่งหมายและเนื้อหาขอบเขต (ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566) ดังนี้

1. กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์: กลุ่มวิชาที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ แสวงหาความรู้ด้านมนุษยศาสตร์เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง การสร้างสรรค์จินตนาการและการใช้เหตุผลของมนุษย์ เพื่อนำมาใช้อธิบายปัญหาของตนเอง ผู้อื่น และปรากฏการณ์ในสังคมบางอย่างได้ ต้องเรียนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

2. กลุ่มวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์: กลุ่มวิชาที่มุ่งเน้นกระบวนการคิด การแสวงหาความรู้จากโลกและธรรมชาติ ในทางด้านชีวภาพและกายภาพ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความก้าวหน้าในการพัฒนาทางเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดำรงชีวิตและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องเรียนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

3. กลุ่มสังคมศาสตร์: กลุ่มวิชาที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์และสังคม กิจกรรมและปัญหาทางสังคม กระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีระบบและการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ บทบาทในฐานะสมาชิกของสังคม ต้องเรียนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

4. กลุ่มสหศาสตร์: กลุ่มวิชาที่มุ่งพัฒนากระบวนการแบบบูรณาการเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของศาสตร์ต่างสาขา ที่ช่วยวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การดำเนินชีวิตและวิชาชีพ เสริมสร้างให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ผ่านการผสมผสานความรู้ของศาสตร์ทั้ง 3 สาขาข้างต้นเข้าด้วยกัน ต้องเรียนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

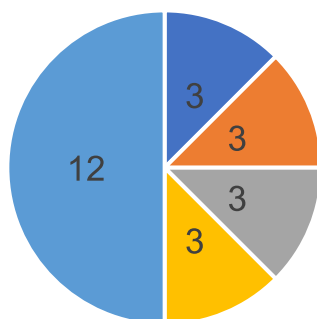
5. กลุ่มภาษาต่างประเทศ: กลุ่มวิชาที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาและการสื่อสารในระดับอุดมศึกษา ทั้งการพูด ฟัง เขียน และการอ่าน ตลอดจนพื้นฐานทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ต้องเรียนอย่างน้อย 12 หน่วยกิต

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มพิเศษ ต้องเรียนอย่างน้อย 6 หน่วยกิต เป็นวิชาที่จัดการเรียนการสอนโดยคณะที่นิสิตสังกัด มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงาน จึงสามารถสรุปหน่วยกิตที่นิสิตต้องเรียนในแต่ละหมวดวิชาได้ดังภาพ 1

ภาพ 1

แผนภูมิวงกลมแสดงจำนวนหน่วยกิตที่นิสิตต้องเรียนจำแนกตามกลุ่มวิชา

แผนภูมิวงกลมแสดงจำนวนหน่วยกิตที่นิสิตต้องเรียนจำแนกตามกลุ่มวิชา

■ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์

■ กลุ่มวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์

■ กลุ่มสังคมศาสตร์

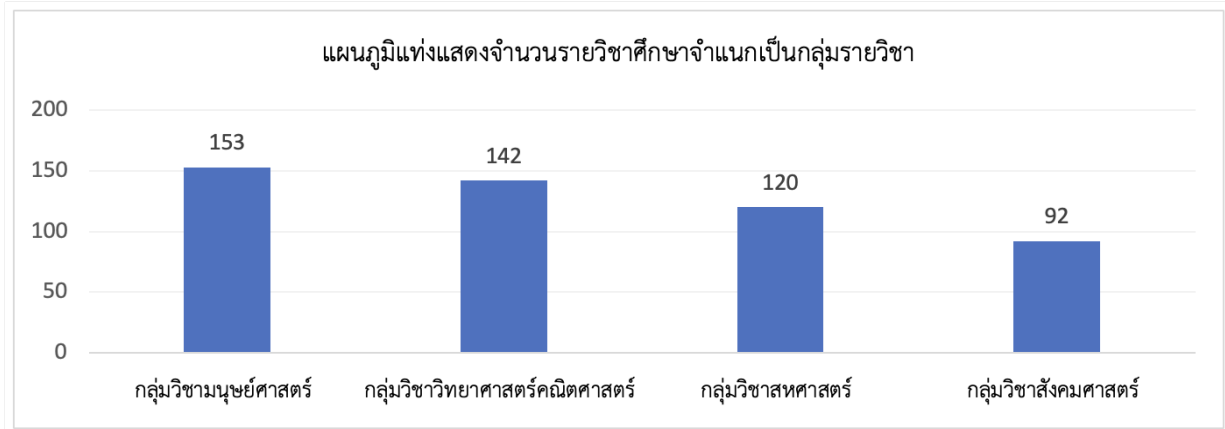
■ กลุ่มสหศาสตร์

■ กลุ่มภาษาต่างประเทศ

ปัจจุบันรายวิชาการศึกษาทั่วไปมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 507 รายวิชา เป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มปกติ 477 วิชา และกลุ่มรายวิชาในศตวรรษที่ 21 (21st Century GenEd) 60 รายวิชา สามารถจำแนกเป็นกลุ่มรายวิชาได้ดังภาพ 2

ภาพ 2

แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนรายวิชาศึกษาจำแนกเป็นกลุ่มรายวิชา

ในปีการศึกษา 2566 ตั้งแต่ภาคการศึกษาต้นเป็นต้นไปได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไปใน 3 เรื่อง (ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566) ดังนี้

1. ยกเลิกบังคับเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไป 4 หมวดกับนิสิตรหัส 66 เป็นต้นไป นิสิตยังต้องลงทะเบียนเรียนวิชาศึกษาทั่วไปให้ครบ 12 หน่วยกิต แต่สามารถเลือกลงทะเบียนเรียนวิชาศึกษาทั่วไปในหมวดใดก็ได้ตามความสนใจ
2. นิสิตสามารถเลือกลงทะเบียนเรียนวิชาศึกษาทั่วไปที่เป็นรหัสของตนเอง แต่จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่ทางคณะกำหนด ผ่านการหารือกับอาจารย์ที่ปรึกษา มีผลกับนิสิตรหัส 66 และนิสิตก่อนรหัส 66
3. รายวิชาศึกษาทั่วไปปรับการประเมินผล (ตัดเกรด) เป็น S/U ทุกรายวิชา นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชาศึกษาทั่วไปจะได้รับเกรดเป็นระบบ S/U โดยอัตโนมัติ มีผลกับนิสิตรหัส 66 เป็นต้นไป

นอกจากนี้ ศูนย์การศึกษาทั่วไปมีโครงการในความดูแล ดังนี้

1.3 กิจกรรมเสริมหลักสูตรการศึกษาทั่วไประยะสั้น (CUVIP)

กิจกรรมเสริมหลักสูตรการศึกษาทั่วไประยะสั้น (Chulalongkorn University Values Integration Program: CUVIP) เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักตัวเอง ค้นพบความชอบและพัฒนาเพื่อเตรียมพร้อมสู่โลกการทำงาน เสริมสร้างคุณลักษณะ การเป็นพลเมืองและมีค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต รวมทั้งมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสัมผัส เกิดแรงบันดาลใจ และได้รับองค์ความรู้ข้ามศาสตร์สาขา โดยมีเนื้อหา 3 กลุ่ม (ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2567) ได้แก่

- 1) การรู้จักตนเองและค้นพบความชอบ (Self-Awareness & Self-Discovery)
- 2) การเตรียมพร้อมสู่โลกการทำงานอย่างมืออาชีพ (Career Development & Entrepreneurship)
- 3) การเสริมสร้างอุปนิสัยและคุณค่าเพื่อสังคม (Values & Characters)

โดยจัดกิจกรรมหลากหลายลักษณะทั้งกิจกรรมจากผู้สอนภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ศิษย์เก่า องค์กรภาคธุรกิจ กิจกรรมที่พัฒนาร่วมกับสำนักบริหารกิจการนิสิตเพื่อให้ “กิจกรรมนิสิต คือ การเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านประสบการณ์” ได้อย่างแท้จริง

1.4 ระบบคลังความรู้ดิจิทัล Chula Neuron

ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการพัฒนาระบบคลังความรู้ดิจิทัล Chula Neuron โดยเป็นระบบสนับสนุนการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปและกิจกรรม CUVIP รูปแบบออนไลน์ที่ครอบคลุมทั้งนิสิต/นักศึกษา บุคลากร ศิษย์เก่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษา และประชาชนทั่วไปให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองผ่านช่องทางที่หลากหลาย เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา มีระบบธนาคารหน่วยกิตรายบุคคลที่รวบรวมข้อมูลการเรียนรู้ อีกทั้งให้ผู้เรียนที่เป็นนักเรียนระดับมัธยม

สามารถเรียนล่วงหน้าเพื่อสะสมเครดิตและวางแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง รวมถึงการสร้างรายวิชา ควบคุมคุณภาพ สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ โดยพัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตในปัจจุบันและถือเป็นยุทธศาสตร์อีก 1 โครงการ ของศูนย์การศึกษาทั่วไป (ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564) มีรูปแบบการเรียนรู้ ดังนี้

1) ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ ความสามารถหรือสมรรถนะ มาเทียบหน่วยกิตและสะสม ในระบบคลังความรู้ดิจิทัล Chula Neuron ได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

2) ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ ความสามารถหรือสมรรถนะ ในระบบคลังความรู้ดิจิทัล Chula Neuron โดยไม่จำกัดอายุ คุณวุฒิของผู้เรียน ระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต และระยะเวลาในการเรียน

3) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสม และระยะเวลาในการศึกษา

4) ส่งเสริมให้บุคคลสามารถสะสมผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระบบคลังความรู้ดิจิทัล Chula Neuron

ระบบคลังความรู้ดิจิทัล มีหลักสูตรออนไลน์จากหน่วยงานทั้งภายใน ภายนอกและจากความร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น หลักสูตรจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรการศึกษาทั่วไประยะสั้น (CUVIP) หลักสูตร Chula MOOC หลักสูตร CU ENGINEERING หลักสูตร “Introduction to Digital Age” โดย บริษัท ทูริ ดิจิทัล กรุ๊ป จำกัด เป็นต้น ผู้เรียนสามารถ เรียนได้ตามความสนใจโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งสามารถเก็บสะสมหน่วยกิตและขอเทียบโอนผลการเรียนในรายวิชา ศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยได้ (ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564)

จากพัฒนาการของศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบว่ายังคงทำหน้าที่ ในการดูแลรายวิชาศึกษาทั่วไป จัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อให้บัณฑิตได้ความรู้รอบด้าน เลือกเรียนได้ตาม ความสนใจของตนเองและช่วยให้มหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ รู้กว้าง และเป็นผู้มีความสุขได้ โดยในอดีต รายวิชาศึกษาทั่วไปมีหลากหลายเท่าในปัจจุบัน และนิสิตถูกกำหนดให้เลือกเรียนได้ตามหมวดวิชา แต่ในปัจจุบัน รายวิชาศึกษาทั่วไปมีจำนวนให้เลือกเรียนหลากหลาย รวมถึงการดำเนินงานที่ปรับเปลี่ยนใหม่ทำให้นิสิตเลือกเรียนได้ อย่างอิสระโดยไม่มีหมวดวิชาบังคับ และการประเมินผลในรูปแบบ S/U ช่วยให้นิสิตเรียนได้โดยไม่กังวล ตอบรับกับจุดประสงค์ ของศูนย์การศึกษาทั่วไปที่ต้องการให้รายวิชาศึกษาทั่วไปเป็นรายวิชาที่นิสิตเลือกเรียนได้อย่างอิสระและมีความสุข รวมถึง การมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรการศึกษาทั่วไประยะสั้น (CUVIP) และระบบคลังความรู้ดิจิทัล Chula Neuron ที่เปิดให้ ทุกกลุ่มเป้าหมายเรียนได้เพื่อพัฒนาความรู้ ค้นหาค้นหาตนเอง พัฒนาทักษะการทำงาน และเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาตามความสะดวก ตามความสนใจ เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. การปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป

ปัจจุบันศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานและโครงการกิจกรรม ในความดูแลให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 และลักษณะของผู้เรียนในปัจจุบัน ผ่านแนวคิดการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning) ที่ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียน มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้ มีช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลายน่าสนใจ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ รวมถึง การรับผิดชอบ กำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล, 2560) จึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหาร จัดการและการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป (Reforming CU General Education) ในเชิงนโยบาย 6 ประเด็น ได้แก่

2.1. การปรับเปลี่ยนการจัดกลุ่มรายวิชาศึกษาทั่วไปและนโยบายที่เกี่ยวข้อง

- ยกเลิกการบังคับเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะที่เลือกหมวดละ 1 วิชา ปรับให้นิสิตเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไป ในหมวดใดก็ได้ให้ครบ 12 หน่วยกิตตามความสนใจ ผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา ใช้กับนิสิตรหัส 66 เป็นต้นไป ตั้งแต่ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2566

- กำหนดวิธีการเรียนกลุ่มรายวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 12 หน่วยกิต (GenEd for CU Characters) แบบใหม่เป็น 3 กลุ่ม คือ วิชากลุ่ม Personal (Intrapersonal) Development skills 3 หน่วยกิต วิชากลุ่ม Interpersonal Development Skills 3 หน่วยกิต และวิชาอื่น ๆ ตามความสนใจ 6 หน่วยกิต

- การเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไปที่สังกัดคณะของตนเอง นิสิตสามารถเลือกลงทะเบียนเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไป ที่เป็นรหัสของคณะของตนเองได้ โดยต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของคณะที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ใช้กับนิสิต ระดับปริญญาตรีทุกชั้นปี ตั้งแต่ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2566

- ยกเลิกการผูกขาดรายวิชาและให้ทุกคณะ/หลักสูตรมีส่วนร่วมในการพัฒนารายวิชาศึกษาทั่วไปหรือกำหนดให้บัณฑิตเลือกเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไปจากผู้ให้บริการใดก็ได้

2.2 การปรับเปลี่ยนการประเมินผลการเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไปเป็นรูปแบบ S/U

- ปรับเปลี่ยนการประเมินผลรายวิชาศึกษาทั่วไปเป็น S/U ทุกรายวิชา ยกเว้นรายวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มพิเศษเพื่อกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียน เน้นและสร้างทัศนคติใหม่ ๆ ในการเรียนรู้ให้บัณฑิตได้เรียนตามความสนใจ ใ้กับนิสิตรหัส 66 เป็นต้นไป ตั้งแต่ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2566

- กำหนดให้ทุกรายวิชาต้องมีการประเมินผลแบบ outcome/competency-based assessment ที่ไม่เน้นการสอบข้อเขียน ทั้งนี้ให้ขึ้นกับธรรมชาติและลักษณะของรายวิชาเป็นหลัก

2.3 บทบาทของศูนย์การศึกษาทั่วไปในการดำเนินการและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- เน้นการทำงานในภาระงานเดิม ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป รหัส 02XXXXX และรายวิชาใหม่ในกลุ่มศตวรรษที่ 21 (21st Century GenEd) การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของนิสิต การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการศึกษาทั่วไประยะสั้น (CUVIP) การดำเนินงานตามค่าเป้าหมายและโครงการยุทธศาสตร์ของศูนย์การศึกษาทั่วไป การดำเนินงานด้านเครือข่ายการศึกษาทั่วไป

- เพิ่มบทบาทและหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และปิดรายวิชาศึกษาทั่วไปที่มีปัญหา

- เพิ่มบริการการเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียน/สังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- เพิ่มบทบาทหน้าที่ใน ส่วน Business Unit เพื่อสนับสนุนงานด้าน Lifelong Learning

2.4 กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้รายวิชาศึกษาทั่วไป

ศูนย์การศึกษาทั่วไปจึงมีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ใหม่ของมหาวิทยาลัย 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ จริยธรรมและลักษณะบุคคล ดังนี้

(1) ความรู้ (Knowledge) – ครอบคลุมกว้าง - ประยุกต์ความรู้ทั่วไปในการดำรงชีวิต

(2) คุณธรรม จริยธรรม (Ethics) – รับผิดชอบ - รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง

(3) ทักษะ (Skills) – ทักษะส่วนบุคคล - เรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

(4) คุณลักษณะบุคคล (Character) – อยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น - ปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2.5 การกำหนดอัตลักษณ์ของศูนย์การศึกษาทั่วไป

ศูนย์การศึกษาทั่วไปได้มีกำหนดอัตลักษณ์ขององค์กรให้เป็นที่รับรู้ จดจำ และปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ ดังนี้

● GenEd Brand DNA: Variety of Interesting, Innovative and Practical Skills; VIP (S)

- V = Variety (of) หลากหลายและเปิดกว้าง

- I = Interesting น่าสนใจ (+สนุก)

- I = Innovative ทันสมัย ไม่ตกยุค รวมถึงวิธีการถ่ายทอด

- P = Practical ใช้ได้จริง

- S = Skills ทักษะและความรู้ เป็นประโยชน์

● GenEd Brand culture: Professional Teamwork Life-Long-Learning Stakeholder-Centric; PTL S

- P = Professional เป็นมืออาชีพ (เป๊ะ) ตัวเอง+ผลงาน เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพงาน มีความสร้างสรรค์

- T = Teamwork ทำงานเป็นทีม/เป็นมิตร

- L = Life-Long-Learning เปิดรับ (+ให้) โอกาส และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตลอดชีวิต พยายามทำตัวเองให้ล้ำสมัยอยู่เสมอในสิ่งที่รับผิดชอบ

- S = Stakeholder-Centric ผู้เกี่ยวข้องหลักเป็นศูนย์กลาง

2.6 การปรับนิยามของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

- ศูนย์การศึกษาทั่วไปได้ปรับนิยามของ “หมวดวิชาศึกษาทั่วไป” ที่ใช้ในมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565

3. การดำเนินงานด้านเครือข่ายการศึกษาทั่วไป เครือข่ายอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาการศึกษาทั่วไปภาคกลางตอนบน

เครือข่ายอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาการศึกษาทั่วไป ภาคกลางตอนบน ตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ การศึกษาทั่วไป โดยคณะกรรมการบริหารเครือข่าย มีผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคกลางตอนบน จำนวน 33 สถาบัน ปัจจุบันรองศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นประธานเครือข่ายฯ มีการทำงานร่วมกัน เช่น การศึกษา วิจัย จัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนางานการศึกษาทั่วไปทั้งในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการกลุ่มวิชา นอกจากนี้ยังมีการทำงานเชื่อมโยงกับเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย ในฐานะ กรรมการบริหาร จัดประชุมนำเสนอผลงานวิชาการในระดับประเทศและนำเสนอแนวคิดด้านการศึกษาทั่วไปไปยัง กระทรวงการอุดมศึกษา

4. การพัฒนางานด้านวิชาการ

ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวิชาออนไลน์บรรจุในระบบคลังความรู้ดิจิทัล Chula Neuron จากในมหาวิทยาลัยทั้งคอร์สระยะสั้นของ CUVIP และ Chula MOOC โดยผู้เรียนเลือกเรียนตามความสะดวก พร้อมรับ ใบประกาศนียบัตร ในขณะที่เดียวกันยังรองรับหน่วยกิตผ่านธนาคารหน่วยกิต (credit bank) สำหรับวิชาที่สามารถเทียบโอนได้ และศูนย์การศึกษาทั่วไปยังได้สร้างความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับองค์กรภายนอกมหาวิทยาลัย ปัจจุบันมีจำนวน 10 องค์กร เช่น บริษัท ทูริติจิทัล กรุ๊ป จำกัด ร่วมพัฒนาหลักสูตรและจัดอบรมความรู้ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นรายวิชา 0295126 Fundamental Development of Digital Products and Services มีการสอนแบบผสมผสาน E-Learning และ Live Session จำนวน 3 หน่วยกิต และการประเมินผล (ตัดเกรด) แบบ S/U สถาบันการเรียนรู้การส่งเสริมสุขภาพ (Thai health Academy) และศูนย์เรียนรู้สุขภาพ ร่วมจัดทำหลักสูตร E-learning ลงในระบบคลังความรู้ดิจิทัล Chula Neuron เกี่ยวกับแนวคิด และการเสริมสร้างสุขภาพ การดูแลผู้สูงอายุ การบริหารกายและใจในยุคดิจิทัล รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การศึกษาทั่วไประยะสั้น (CUVIP) 12 กิจกรรมในธีม “เท่าทันสื่อ ก้าวทันโลก” บริษัท แพคริม ลีตเตอร์ชิป เซ็นเตอร์ จำกัด ร่วมจัดทำรายวิชา 0296112 เรียนให้รู้ อยู่ให้เป็น บริษัท สกิลเลน เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน) ร่วมจัดทำรายวิชา 0295110 วนศึกษาและร่วมพัฒนาแพลตฟอร์มแหล่งเรียนรู้ออนไลน์โดยทางบริษัทเป็นผู้พัฒนาให้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีองค์กรอื่น ๆ ได้สร้างความร่วมมือและสิ่งที่ได้ทำร่วมกัน ดังภาพ 3

ภาพ 3

องค์กรและตัวอย่างวิชาที่ศูนย์การศึกษาทั่วไปทำความร่วมมือทางวิชาการ

คอร์สระยะสั้น (Non-Credit)	รายวิชา GenEd (Credit)
 <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมเสริมหลักสูตรระยะสั้น (CUVIP) 3 กิจกรรม 	 <ul style="list-style-type: none"> รายวิชา 0295110 วนศึกษา
  <ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมเสริมหลักสูตรระยะสั้น (CUVIP) ธีม “เท่าทันสื่อ ก้าวทันโลก” หลักสูตร Online เช่น การบริหารพลังใจ และพลังกายสไตล์ยุคดิจิทัล 	 <ul style="list-style-type: none"> รายวิชา 0295126 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการดิจิทัลเบื้องต้น
 <ul style="list-style-type: none"> หลักสูตร Online NFT กับกลยุทธ์ การตลาดในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล 	 <ul style="list-style-type: none"> รายวิชา 0296112 เรียนให้รู้ อยู่ให้เป็น
 <ul style="list-style-type: none"> หลักสูตร Online ทักษะชีวิต สร้างความมั่นคงทางการเงิน 5 ด้าน (33 วิชา) 	 <ul style="list-style-type: none"> รายวิชา 0298116 พื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูล
  <ul style="list-style-type: none"> อยู่ในระหว่างดำเนินการ 	 <ul style="list-style-type: none"> รายวิชา 0295128 ความปลอดภัยในการทำงาน

5. ทิศทางและแนวทางการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาทั่วไปตามนโยบายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2566) อธิบายแนวทางการดำเนินงานในงานประจำและงานยุทธศาสตร์ตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 3 ด้าน ได้แก่ ผู้นำแห่งอนาคต (Future Leaders) วิจัยนวัตกรรมที่มีประโยชน์สูงเพื่อสังคม (Impactful Research and Innovation) และ การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability) (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566) โดยเน้นที่การจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรระยะสั้น (CUVIP) ที่รองรับผู้เรียนทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย การเรียนรู้ผ่านระบบคลังความรู้ดิจิทัล Chula Neuron ที่มีระบบการเก็บสะสมผลการเรียน ระบบธนาคารหน่วยกิต (credit bank) รวมถึงการเทียบโอนหน่วยกิตเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไปได้ตามเงื่อนไขของรายวิชา ถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. แนวทางการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาทั่วไปในอนาคต

สฤณี อาชวานันทกุล (2564, อ้างถึงใน กองบรรณาธิการ The 101 World, 2564) กล่าวว่าหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนไป องค์กรและสถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบผสมผสานและการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญ ทั้งการปรับตัว ความเข้าใจอกเข้าใจผู้อื่น การเป็นพลเมืองโลก รวมทั้งองค์ความรู้ใหม่ทั้งความรู้ด้านดิจิทัล (digital literacy) ความรู้ด้านการเงิน (financial literacy) การจัดการตัวเอง ภาวะผู้นำ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงต้องมีส่วนในสร้างทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง (self-directed learning) ที่จะพัฒนาเป็นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2566) จึงมีแนวทางการดำเนินงานในอนาคต ดังนี้

1) **การจัดการเรียนการสอน** จัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปรหัส 02XXXXX และประสานงานจัดการเรียนการสอนให้กับนิสิตระดับปริญญาตรีทุกชั้นปี ทุกหลักสูตร สนับสนุนเงินจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรระยะสั้น (CUVIP) ให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

2) **คุณภาพรายวิชา** ควบคุมเนื้อหาวิชาให้เป็นไปตามผลลัพธ์การเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป (รู้รอบ รู้กว้าง) จัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์ ยืดหยุ่นในการเรียน สนับสนุนการเรียนรู้ที่ไม่มีข้อจำกัด เน้นการเรียนแบบ active learning และ blended learning สนับสนุนผู้สอนให้นำความรู้ไปต่อยอดทำวิจัยหรือเชื่อมโยงกับภายนอก ผสมผสานให้เกิดความรู้เฉพาะและนำมาสอนนิสิต

3) **การพัฒนาวิชา/กิจกรรม** พัฒนารายวิชาที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (critical thinking), การสื่อสาร (communication), การทำงานร่วมกัน (collaboration), ความคิดสร้างสรรค์และการเป็นผู้ประกอบการ (creativity & entrepreneurship) รายวิชาในกลุ่มการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการพัฒนาชุมชนโดยรอบ ใช้งานวิจัยในมหาวิทยาลัยเป็นฐานให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต (career-based, employability) รวมถึงสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน

4) **การเพิ่มกลุ่มผู้เรียน** เพิ่มกลุ่มผู้เรียนจากนิสิตระดับปริญญาตรี เป็นนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา นักเรียน บุคลากร ศิษย์เก่า ผู้สูงอายุ และบุคคลทั่วไป รองรับการเรียนรู้ล่วงหน้า การสะสมหน่วยกิต การเทียบโอนหน่วยกิต และการ Reskill-Upskill

5) **การสร้างรายได้** ผลิตและขายคอร์สเรียนออนไลน์ให้กับบุคคลทั่วไป องค์กรในความร่วมมือ ภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยอื่น โดยจัดกิจกรรมและสร้างระบบการเรียนล่วงหน้า จัดสอบวัดความรู้เพื่อออกไปประกาศนียบัตร แบ่งตามระดับความสามารถของผู้สอบและสร้างหลักสูตรอนุปริญญา (diploma)

6) **การประชาสัมพันธ์** สร้างการรับรู้ภายในมหาวิทยาลัย โดยจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ตามคณะ บ้ายจอ LED ในมหาวิทยาลัย ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในงานรับน้อง ทำงานกับกลุ่มตัวแทนนิสิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารสื่อสารผ่านกลุ่มอีเมลของผู้สอนรายวิชาศึกษาทั่วไป ส่งจดหมายผ่านระบบไปยังคณะ ผักข่าวประชาสัมพันธ์ และสำหรับกลุ่มเป้าหมายภายนอกมหาวิทยาลัย ใช้การเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (social media) เพจที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก สร้างเครือข่ายร่วมกับบริษัทเอกชนชั้นนำด้านการศึกษา

7) **การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Public Private Partnership)** โดยเนื้อหาหรือหลักสูตรที่มองเห็นว่าดีและนิสิตควรจะได้เรียน ศูนย์การศึกษาทั่วไปจะทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงจากพันธมิตร เครือข่ายต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศเพื่อนำหลักสูตรเหล่านั้นมาให้นิสิตเรียน

ดังนั้น หากศูนย์การศึกษาทั่วไปสามารถดำเนินงานตามแนวทางในอนาคตดังกล่าวได้จะช่วยให้เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนในมหาวิทยาลัยและสังคม ผ่านการเป็นหน่วยงานที่มีการพัฒนารายวิชา กิจกรรมที่มีคุณภาพ หลากหลาย และตอบสนองต่อความต้องการของนิสิตและกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ รวมถึงเท่าทันสถานการณ์ของสังคมไทยและโลก มีวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ทันต่อยุคสมัยช่วยให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้นและหลากหลายขึ้น มีหลักสูตรที่ดีและมีคุณภาพ ให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้จากเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการที่หลากหลาย นอกจากนี้หากสามารถเก็บรายได้จากกิจกรรม หรือการขายหลักสูตรได้จะช่วยให้มหาวิทยาลัยมีแหล่งรายได้เพิ่มเติมจากผลงานหรือโครงการของศูนย์การศึกษาทั่วไป

สรุปผล

ปัจจุบันพฤติกรรมการเรียนรู้และการทำงานของคนเปลี่ยนไป การเรียนรู้ในระบบและการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น จึงเป็นที่นิยมมากขึ้น สถาบันการศึกษาต้องปรับตัวให้เป็นการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ต่อยอดในการจัดหลักสูตรหรือกิจกรรม ที่รองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถขยายกลุ่มเป้าหมายและกระจายโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้ให้กับทุกคนได้ทุกที่ทุกเวลา โดยเน้นการเพิ่มทักษะหรือเปลี่ยนทักษะ (upskill/reskill) และมีความรู้ที่หลากหลาย สามารถปรับตัวรองรับความต้องการของตลาดงานได้ จากการนำเทคโนโลยีในปัจจุบันมาพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ เช่น แพลตฟอร์ม แอปพลิเคชัน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ พอดแคสต์ เป็นต้น นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาต้องเน้นที่การพัฒนาทักษะการทำงานของคนร่วมกับ เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่พัฒนาตลอดเวลา ผ่านความร่วมมือกับภาคธุรกิจและเอกชนที่จะเป็นผู้ใช้งานคนต่อไป ดังนั้นในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาทักษะจะมีความสำคัญมากกว่าใบปริญญา และสามารถเริ่มต้นการพัฒนาได้ ด้วยการบ่มเพาะความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

จากแนวทางการดำเนินงานทั้งหมดที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าศูนย์การศึกษาทั่วไปของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มุ่งเน้นในการพัฒนาและสนับสนุนให้นิสิตมีความรู้รอบด้าน มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะในการทำงาน ในโลกศตวรรษที่ 21 ด้วยการสร้างสรรค์โครงการและจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีกรอบทิศทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับ นโยบายและยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย รวมถึงสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้และความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในจุดเด่นสำคัญของศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ การมีรายวิชาที่หลากหลายมากกว่า 500 วิชา มีทางเลือกให้นิสิตได้ออกแบบการเรียนรู้ของตนเองได้ตามความสนใจ มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ทั้งออนไลน์ ออนไลน์ ออกภาคสนาม หรือแม้แต่การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มระดับโลกที่นิสิตสามารถนำผลการเรียนมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตในรายวิชาศึกษาทั่วไปได้ตามกรอบแนวคิด "ความรู้ที่ติดอยู่ไหนนิสิตจุฬาฯ ต้องได้เรียน" ซึ่งแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นในประเทศไทยที่มีรายวิชาในหมวดนี้เพียงประมาณ 100-200 วิชาเท่านั้น และส่วนใหญ่จะกำหนดรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปให้นิสิต/นักศึกษาเรียนโดยไม่เปิดโอกาสให้ได้เลือกเรียนตามความสนใจซึ่งผู้เรียนจะไม่สามารถปรับเวลาการเรียนให้เหมาะสมกับรูปแบบการใช้ชีวิตของตนเองได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังมีนโยบายให้ศูนย์การศึกษาทั่วไปนำความรู้ด้านทักษะทางสังคม (soft skills) และทักษะ ความรู้อื่น ๆ เช่น ทักษะทางเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI) ทักษะชีวิตสร้างความมั่นคงทางการเงิน ทักษะทางด้าน วิศวกรรม เป็นต้น ออกสู่สังคมผ่านทางระบบคลังความรู้ดิจิทัล Chula Neuron เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป มากที่สุด ตามความตั้งใจที่จะอุทิศตนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางวิชาการและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ มีพันธกิจ และความมุ่งมั่นในการให้บริการสาธารณะ รวมถึงมีเป้าหมายที่จะเป็นสถาบันการศึกษาต้นแบบ วางมาตรฐานการเป็น มหาวิทยาลัยแห่งนวัตกรรมเพื่อสังคม พร้อมทั้งมีระบบที่สนับสนุนการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่จะทำให้ศูนย์การศึกษาทั่วไปพัฒนาเป็นหน่วยงานด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมถึงตอบโจทย์ความต้องการของประเทศได้อย่างยั่งยืน ตามคติพจน์ที่ว่า “เกียรติภูมิจุฬาฯ คือเกียรติแห่งการรับใช้ประชาชน”

รายการอ้างอิง

- กองบรรณาธิการ The 101 World. (2564, 2 กรกฎาคม). 'โรคใหม่' สร้าง 'โลกแห่งการเรียนรู้ใหม่' : อนาคตการศึกษาไทยยุคหลัง COVID-19. กสศ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. <https://www.eef.or.th/future-of-thai-education-after-covid19/>
- กองบริหารงานวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2566). *หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง 2566)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. <https://reg.tu.ac.th/th/Picture/AttFile/0eff50dc-0706-4698-8c93-42fc5ed4720>
- ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (Chulalongkorn University Values Integration Program : CUVIP). (2567). *กิจกรรม CUVIP คืออะไร?*. CUVIP Chulalongkorn University. <https://www.cuvip.gened.chula.ac.th/About-Cuvip.php>
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2566). *รายงานประจำปีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปีบัญชี 2566*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2563). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรใหม่ 2563*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. <https://eqd.cmu.ac.th/Curr/doc/GE/curr-GE-2563.pdf>
- วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา. (2565). บทนำ. ใน วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, *รวมบทความวิชาการการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต* (น. 1-5). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565, 21 มิถุนายน). *ทำความรู้จักศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Get to know GenEd Chula)*. Chulalongkorn University General Education Center. <https://gened.chula.ac.th/?p=28169>
- ศูนย์การศึกษาทั่วไป. (2566). *รายงานประจำปีศูนย์การศึกษาทั่วไป 2566*. ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการชีวิต. (2565, 16 ธันวาคม). *วิชาศึกษาทั่วไป vs วิชาเลือกเสรี*. มหาวิทยาลัยมหิดล. https://lifelong.mahidol.ac.th/2022/12/16/ge_vs_fe/
- สถาบันการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ฝ่ายการศึกษาและบริการวิชาการ. (2567). *หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ.2567*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. <https://drive.google.com/file/d/1yT8usdPLr59VWtk-OVxBOylUXnl748cQ/view>
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2565). ปรัชญาและมโนทัศน์ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนในบริบทของการเรียนรู้ตลอดชีวิต. ใน วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, *รวมบทความวิชาการการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต* (น. 7-22). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). *CU NEURON คืออะไร*. CU NEURON Chulalongkorn University. <https://cuneuron.chula.ac.th/cuneuron>
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2560). *การเรียนรู้ส่วนบุคคล Personalized Learning*. จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์. http://www.curriculumandlearning.com/upload/Books/การเรียนรู้ส่วนบุคคล%20Personalize%20Learning_1544650455.pdf